

Od a do ž o crikveničkome ča

(Ivančić Dusper, Đurđica; Bašić, Martina. 2013. *Rječnik crikveničkoga govora*. Centar za kulturu Dr. Ivan Kostrenčić. Crikvenica. 291 str.)

Višegodišnja individualna istraživanja crikveničkoga mjesnog govora, potaknuta željom za pravovremenim konzerviranjem njegovih posebnosti u kontekstu općenitoga brzog razvoja organskih idioma te interesom za njegovo buduće njegovanje, dvije su Crikveničanke, novinarka Đurđica Ivančić Dusper i jezikoslovka Martina Bašić, od 2011. godine nastavile zajedno, a plod je te suradnje i mozaika spoznaja o tome govoru *Rječnik crikveničkoga govora*, objavljen 2013. godine. Nastala kao prošireno i dopunjeno izdanje *Crkveniškoga besedara* Đurđice Ivančić Dusper, knjiga sadržava obimniji fond riječi, obogaćen toponimijskom i frazeološkom građom te obrađen prema suvremenim leksikografskim načelima. Na potkrepanja mnogobrojnim primjerima iz crikveničkoga leksika temelji se i vrlo vrijedna uvodna studija, posvećena fonološkomu i morfološkomu opisu govora.

Knjigu možemo podijeliti na tri veće cjeline. U prvoj cjelini nalaze se *Uvodna riječ* urednice (V) te *Predgovor* autorica (VII–XI). Druga, najopsežnija cjelina obuhvaća tri poglavlja: prvo, naslovljeno *Jezični sustav crikveničkoga govora* (1–35), sadržava potpoglavlja *Povijesno-zemljopisne osnove razvoja Crikvenice* (1–3), *Dosadašnja dijalektološka istraživanja crikveničkoga govora* (3–6), *Fonološki sustav crikveničkoga govora* (6–19), *Morfološki sustav crikveničkoga govora* (19–35); drugo čine opis *Načela izrade rječnika* (37–41) te *Popis kratica i grafičkih oznaka* (43–44), koji prethode *Rječniku crikveničkoga govora* (45–275), osovini ovoga djela, predstavljenoj u zasebnome, trećem poglavlju. Treća cjelina sastoji se od *toponomastičkih karti Crikvenice* (277–281), popisa literature (283–287), bilješki o autoricama (289) te sažetaka na hrvatskome i engleskome jeziku (291).

Na predgovor, započet crticom (kratkim ogledom govora) koja mjesto predstavlja kao turističko središte, nadovezuje se uvodni tekst druge cjeline knjige. Njime autorica Martina Bašić grad Crikvenicu, kojemu danas administrativno pripadaju četiri naselja smještena 30-ak km južno od Rijeke (Crikvenica, Dramalj, Jadranovo i Selce), prikazuje razvoj grada od srednjega vijeka (tijekom kojega je, 1412., prvi put službeno spomenuto kao *Czriquenicza*) do danas. Navedeni prikaz važnih povijesnih, geografskih, kulturnih i etnografskih pojedinosti vezanih uz mjesto odlična je podloga za opis jezičnoga sustava crikveničkoga govora jer se u njemu zrcali kontekst u kojemu se rabi.

U preglednome potpoglavlju *Dosadašnja dijalektološka istraživanja crikveničkoga govora* Martina Bašić nadovezuje se na vlastiti predgovor, ističući relevantnu literaturu u kojoj je više ili manje detaljno prikazan neki aspekt crikveničkoga govora. Iz njega se može iščitati da su u svojim istraživanjima crikveničke primjere već na prijelazu XIX. u XX. stoljeće u obzir uzeli Milčetić i Belić, a recentnija istraživanja Lukežić (1984, 1990, 1996) i Vranić (1999 i 2005) mnogo su detaljnija. Očito je i da je velika pozornost posvećena crikveničkoj akcentuaciji (Langston 2006, Bašić 2008, Zubčić 2010), a u posljednje vrijeme i leksikološkim zanimljivostima – frazeologiji (Car 2006, Bašić i Kovačević 2013), odnosno toponimiji (Bašić 2009).

Slijede potpoglavlja posvećena opisima fonološkoga i morfološkoga sustava crikveničkoga govora oblikovana prema već ustaljenim obrascima u čakavološkim monografijama i rječnicima. U tim opisima detaljno se opisuju, klasificiraju i mnogim primjerima potkrepljuju istaknute značajke toga čakavskog mjesnog govora, pri čemu je posebna pozornost posvećena i statističkoj analizi jezičnih varijabli (posebice onih gdje su u literaturi ili terenskim istraživanjem uočene dvostrukosti) koju je autorica provela za potrebe izrade svojega doktorskog rada *Kvantitativna sociolingvistička analiza crikveničkoga idioma* (2012.).

Na fonološkoj razini autorica izdvaja riječ *ča*, vokalne preobrazbe starojezičnoga *šva*, dvojak odraz protojezičnoga prednjeg nazala, dosljedni ekavski refleks jata u korijenskim, tvorbenim i gramatičkim morfemima uz povećan udio ikavizama, stari troakcenatski sustav s neizmijenjenim inventarom (kratkim i dugosilaznim naglaskom te čakavskim akutom, kao i očuvanim prednaglasnim i zanaglasnim duljinama), vokalski i konsonantski inventar, mijene konsonanata u zatvorenu slogu, zamjenu dočetnoga *-m* u *-n*, neizmijenjeno dočetno *-l*, rotacizam, redukcije, asimilacije, disimilacije konsonanata te stapanje ishodišnih prijedloga **vy*, **izъ*, **sъ* u jedinstveni prijedlog *z*. Važno je istaknuti da se u studiji fonem /d'/ smatra dijelom sustava, fonološkom jedinicom, jer se u sinkronijskome stanju pojavljuje ne samo u posuđenicama iz standardnoga hrvatskog jezika ili iz drugih jezika, nego i na mjestima gdje je u čakavskim govorima *d'* obično dalo *j*.

U opisu morfološkoga sustava najprije su opisane deklinabilne riječi. U skladu s ustaljenom praksom, imenice su klasificirane u vrste po kriteriju genitivnoga nastavka te su za svaku vrstu najprije tablično prikazani gramatički morfemi, a u pratećim napomenama doneseni su komentari o specifičnostima različitih tipova imenica, među kojima su posebno zanimljivi oni o inovacijama (npr. sinkretizmima ili alternacijama naglasaka itd.). Autorica posebno ističe

konzervativnu podjelu glavne promjene imenice ženskoga roda na palatalnu i nepalatalnu koja je još živa među starijim govornicima, dok je kod drugih govornika ona nesustavna i sporadična (pa u njihovoj uporabi postoje varijacije obaju alomorfa). Zanimljiva je, kao i u nekim drugim čakavskim govorima, imenica *decà*, koja se sklanja po palatalnoj paradigmi jednine imenica ženskoga roda, ali je sročna s pridjevnim riječima u množini muškoga roda (*crkvèniškī decà*). I za imenice *i*-vrste zanimljivo je sporadično potvrđeno variranje nastavka -i s nastavkom -e u DL jd. (*nòci // nòce*).

Zatim je donesen opis deklinacije osobnih, povratnih te upitno-odnosnih zamjenica, pri čemu su njihove paradigme prikazane tablično te su dodani komentari o njihovim sintaktičkim specifičnostima. Oblici koji mogu varirati odvojeni su kosom crtom (*česà/čegà*). Slijedi opis sklonidbe pridjeva i pridjevnih zamjenica neodređena lika, odnosno sklonidba pridjeva, pridjevnih zamjenica određena lika i rednih brojeva. Najprije su predstavljeni nastavci, zatim su u skupinama navedene sve zamjenice koje slijede taj obrazac, a naposljetku su donesene napomene o uvjetovanosti alomorfa palatalnošću dočetka osnove. Posebno je važno istaknuti da je sociolingvističko istraživanje pokazalo da se u tvorbi komparativa nastavak *-ěj-* pojavljuje sustavno samo u govoru najstarije generacije, dok je kod mlađih govornika sve češće prisutan nastavak *-ij-*.

Opis morfološkoga sustava zaključuje se opisom glagolâ. Ovisno o dočetu osnove u infinitivu i dočetu prezentske osnove razlikuju se tri tipa konjugacije, a gramatički morfemi specifični za svaku od njih navedeni su u tablici. Iza tablice najprije se razmatra koji glagoli pripadaju kojemu tipu, a ostale zanimljivosti (npr. postojanje samo kratkih oblika nesvršenoga prezenta glagola *biti*, stegnuti oblici, sintaktičke specifičnosti i sl.) donesene su u napomenama. Na isti je način, opisom tvorbe i sažetim komentarima, predstavljen i imperativ. U nastavku su prikazani ostali glagolski oblici, najprije jednostavni, a zatim složeni.

Na temelju prikazanih značajki moguće je utvrditi pripadnost crikveničkoga govora trsatsko-bakarskomu i crikveničkomu tipu primorskoga poddijalekta čakavskoga ekavskog dijalekta, odnosno utvrditi njegov status rubnoga govora, teritorijalno izoliranoga od matičnoga poddijalekta poput oaze okružene govorima ikavsko-ekavskoga dijalekta.

Drugu, središnju i temeljnu cjelinu knjige čine *Rječnik crikveničkoga govora* s pripadajućim uvodnim poglavljima. Autorice već u predgovoru upozoravaju da je primarni cilj bio obuhvatiti fond riječi crikveničkoga govora kojim se služe starije generacije (rođene prije šezdesetih godina XX. stoljeća), stoga je prvenstveno riječ o razlikovnome rječniku, u kojemu su popisane riječi čiji

se fonološki sastav razlikuje od onoga njihovih značenjskih ekvivalenata u standardu. Rječnik započinje *Načelima izrade rječnika*, u kojima su objašnjene metodologija izrade i struktura rječnika.

Dosljedno se, i u navođenju natuknica i u priloženim rečeničnim potvrdama, rabi fonološka transkripcija¹, pri čemu su naglasci tradicionalno bilježeni znakovima **̣**, **̤** i **̥**, iako u kratkome slogu ne postoji opreka po intonaciji pa bi se kratki naglasak mogao bilježiti i znakom **̣**. U rečeničnim potvrdama uvijek su naglašene izgovorne cjeline (stoga na umu treba imati da su slogovi zatvoreni sonantom dugi). Napomenuti treba i da se autorice i u uvodnoj studiji i u rječniku umjesto tradicionalnim dijalektološkim znakovima za foneme /ṭ/, /ḍ/, /ḷ/ i /ṇ/ služe grafemima koji se rabe u standardnoj grafiji – (ć), (đ), (lj), (nj), čime tekst postaje dostupniji širemu krugu čitatelja (ne samo lingvističkoj publici).

Natuknice se navode u kanonskome obliku kad god je to moguće (tj. osim ako takvi oblici nisu potvrđeni). Inačice jednoga leksema (na naglasnoj, fonetskoj, fonološkoj ili tvorbenoj razini), ako postoje i ako su potvrđene terenskim istraživanjem, navedene su unutar jedne natuknice, a odvojene su kosom crtom (npr. **kūpat se / kūpàt se; kurijôz/kurijôž, -a, -o; kãul/kãvul**). Inačice su navođene po učestalosti u govoru, dakle na prvome je mjestu najfrekventniji lik i upravo je na njegovu mjestu u rječniku donesena potpuna obrada (npr. **doviděnjã/dovijějnã** usk. doviđenja *Doviděnjã bãrba Tôni (...)*), dok su druge inačice također navedene u rječniku kao zasebne natuknice na svojem abecednom mjestu, ali je uz njih navedena uputnica na mjesto obrade (**dovijějnã** usk. vidi: **doviděnjã/dovijějnã**), što olakšava snalaženje.

Semantički dio natukničkoga članka sadržava ekvivalent na standardu i/ili leksikografsku definiciju značenja riječi. Ima li riječ više značenja, ona su obrojčena. Unutar kosih zagrada navedene su i napomene s dodatnim objašnjenjima o kontekstu uporabe riječi ili preciznijemu opisu značenja (npr. **bruštulãt** gl. *nesvrš. (...)* pržiti /ob. kavu/ itd.).

Leksemi s jednakim izrazom koji se morfološki razlikuju čine zasebne natuknice (npr. **město** im.^a m. mjesto : **město** prij. <G> umjesto). Homonimi su obrojčani eksponentom iza natuknice (npr. **grãd¹** im.^a m. grad : **grãd²** im.^a m. stupanj, postotak). Dvije natuknice, koje su zbog istoga plana sadržaja kontekstualno međusobno zamjenjive, međusobno su povezane oznakom »usp.« (npr. **kãul/kãvul** im.^a m. (*Gjd. kãvula*) cvjetača, usp. **karfijôl**). U slučaju da natuknice imaju nekoliko značenja, a isti plan sadržaja samo u jednome

---

¹ Posebno se ističe imenica *ãnjel*, navedena fonetski unutar uglatih zagrada, čime se upozorava na nesliven izgovor susljednih glasova *n* i *j*.

značenju, međusobno su povezane odmah iza zajedničkoga značenja, a masnim je slovima otisnut broj značenja na koji se usporedba odnosi (npr. **šajëta** *im.*^{e1} ž. 1. munja; usp. **strël 2.**, **strëlà 2.**).

Vodeći se načelom ekonomičnosti, autorice u rječniku uz kanonski oblik natuknice bilježe samo oblike koji donose potpunu informaciju o akcentuaciji, dok za pravilno iščitavanje i razumijevanje morfoloških podataka iz rječnika sugeriraju konzultiranje s popratnom uvodnom studijom, odnosno njezinim dijelom koji se odnosi na morfologiju jer su međusobno usklađeni.

Uz imenice su u natuknicama najprije navedene kratice sklonidbenih tipova (*im.*^a (npr. **kažõt, drïvo**), *im.*^{e1} (npr. **hârta, slïva**), *im.*^{e2} (npr. **hläça, skvâža**), *im.*ⁱ (npr. **mâst**), odnosno *im.*^{a+} za imenice srednjega roda koje u nastavcima imaju duge samoglasnike (npr. **përë, življënjē**) te *im.*^p za imenice nastale konverzijom od pridjeva (npr. **trüdnä**). Uza svaku je imenicu navedena i oznaka roda, a uz imenice koje se ostvaruju samo u množini istaknuta je i oznaka broja (npr. **tëküti** *im.*^a m. mn.). U *Načelima izrade rječnika* ističe se da u natuknici iza tih podataka u oblim zagradama slijede oblici koji su različiti naglaskom ili (ne)-zastupljenošću nenaglašene duljine (dakle npr. imenice **dovïca** *im.*^{e2} ž.; **kopïto** *im.*^a s., uz koje nisu navedeni podatci o promjeni naglasaka, imaju dosljedno isti naglasak na istome mjestu u cijeloj paradigmi; suprotno tomu, razlikuju li se oblici u paradigmi određene imenice, to je vidljivo iz priloženih oblika (npr. **fräjâr** *im.*^a m. (*G jd. fräjara*); **fräj** *im.*^a m. (*G jd. fräja*) itd., **frakâc** *im.*^a m. (*G jd. frakcä*); **drën** *im.*^a m. (*G jd. drënä*); **telâc** *im.*^a m. (*G jd. tëlçä*), **zrâk** *im.*^a m. (*L jd. zrâkü, N mn. zrâki; N mn. zrâki*), **kozâ** *im.*^{e1} ž. (*A jd. közu, L jd. kozë/köze*), **vodâ** *im.*^{e1} ž. (*A jd. vödu, L jd. vodë*), **brädâ** *im.*^{e1} ž. (*A jd. brâdu, L jd. brädë/brâde*) itd.). Uvid u te oblike omogućit će korisniku usporedbu s praslavenskim akcentuacijskim stanjem te određivanje naglasne tipologije. Primjeri navedeni u rječniku potkrepljuju tvrdnju o inovacijama – ujednačavanjima naglasnih paradigmi prema mjestu naglasaka u većini oblika (npr. **grâd** *im.*^a m. (*L jd. grâdu/grädü*); **gölüb** *im.*^a m.; **mësto** *im.*^a s.), odnosno promjenama naglasne paradigme, posebno među imenicama koje se sklanjaju po *e*-deklinaciji (npr. n. p. *b* → n. p. C²: **kozâ** *im.*^{e1} ž. (*A jd. közu*); **maglâ** *im.*^{e1} ž. (*A jd. mäglu*); **trävâ** *im.*^{e1} ž. (*A jd. trâvu*); **zvëzdâ** *im.*^{e1} ž. (*A jd. zvëzdu, N mn. zvëzdi*); **ženâ** *im.*^{e1} ž. (*A jd. žënu*) itd.) – iznesenu u uvodnoj studiji.

Uz jednosložne i neke dvosložne imenice muškoga roda naveden je i oblik N mn., iz kojega se može prepoznati provodi li se sibilizacija ili ne, a uz imenice ženskoga roda koje u G mn. imaju nepostojano *a* istaknut je i taj oblik.

---

² Malim slovima označavam naglasne paradigme u praslavenskome jeziku, dok velikim slovima označavam naglasne paradigme u sinkronijskome stanju u mjesnome govoru.

Uz kanonski oblik pridjeva i zamjenica navedeni su jedninski oblici ženskoga i srednjega roda ako se od njega razlikuju mjestom ili vrstom naglaska, odnosno distribucijom nenaglašene duljine (npr. **nâg**, **nâgà**, **nâgo**; **nàdūt**, **nàduta**, **nàduto** itd.). Ne razlikuju li se po naglasku oblici pridjeva različitih rodova, naveden je samo potpun oblik muškoga roda, a uz njega su navedeni nastavci za ženski i srednji rod jednine (npr. **mesnàt**, **-a**, **-o** (neodr.), odnosno **špōrkī**, **-ā**, **-ō** (odr.)).

Kod glagola je kao kanonski oblik navođen infinitiv, osim u slučajevima u kojima nije potvrđen, pa je tada navedena cijela prezentska paradigma (**grēn**, **grēš** itd.). Uz infinitiv je istaknuta kratica vrste riječi te oznaka glagolskoga vida, a zatim su unutar obliha zagrada navedeni oblici 2. 1. jd. i 3. 1. mn. kod većine glagola, odnosno 3. 1. jd. i 3. 1. mn. kod glagola koji označuju bezličnu radnju. Ako su niječnica i glagol spojeni u jednu riječ, navedeni su unutar natuknice glagola koji je u osnovi (npr. **imèt gl. nesvrš.** (prez. 2. jd. **imāš**, 3. mn. **imajū**; zanijekani oblik prez. **nīmān**, (...)). Kod glagola koji mogu biti i prijelazni i povratni (npr. **mlātīt /se/**) riječ *se* navedena je unutar kosih zagrada, a obvezatno povratni glagoli s istim izrazom, ali značenjem različitim od značenja nepovratnih izdvojeni su u samostalne natuknice (npr. **nāć gl. svrš.** (...) naći, pronaći : **nāć se gl. svrš.** (...) susresti se).

Uz nepromjenjive riječi stoji oznaka vrste riječi: **lišo pril.** ravno; **āvāh/āvā uzv.** izraz kojim se izražava osjećaj nesreće, tuge, nevolje ili žaljenja; **aš vez.** jer; **da čest.** da, nego. U navođenju prijedlogâ upućuje se na padež uz koji se pojavljuju te je njegova kratica navedena unutar izlomljenih zagrada (npr. **z, s, š prij.** 1. <G> od, iz (...); 2. <I> s (...)).

Rječnik sadržava i sveze riječi (višerječne izraze koji označuju jedan pojam). One su označene simbolom ■ te su donesene na kraju leksikografskoga članka ako je njiva nosiva sastavnica potvrđena kao riječ sa samostalnim značenjem (npr. **fōrca** (...)**■ tūta fōrca** puna snaga (...); **■ jāje na mēhko** meko kuhano jaje itd.).

Spomenuto je već da je ovaj rječnik onimijska i frazemska riznica. Pri navođenju frazema slijedila se tradicija zagrebačke frazeološke škole, a metodologija navođenja istovjetna je onoj u dosada objavljenim frazeološkim rječnicima. Dakle, frazemi su navedeni u uopćenome obliku na kraju leksikografskoga članka te su označeni znakom ◆, a u natuknicu su uvršteni prema osnovnome leksemu (pri čemu je i njihova hijerarhija ustanovljena kao u frazeološkim rječnicima). Iza značenja frazema slijede transkribirane rečenične potvrde (npr. **drēn im.^a m.** (G jd. **drēnā**) drijen (drvo i plod) **Svekrvā mī j dēlala likēr od drēnā.** ◆ **zdrāv kàko drēn** potpuno zdrav **Mā, zdrāvā j kàko drēn.**

◆ **třd kàko drĕn** veoma tvrd i otporan /o predmetu/; **Oĉenàš** *im.^a m.* (*G jd. Oĉenàšà*) molitva (...) ◆ **znàt ĉa kàko Oĉenàš** odlično (izvršno) znati *što*, znati *što* napamet *Moràš to znàt kàko Oĉenàš*).

Od onimijske građe najsvustavnije je navođena ona toponimijska, pa je tako popisan 141 toponim. Toponimi, bez obzira na to jesu li jednorječni ili višerječni, u rječnik su uvršteni u zasebnim leksikografskim člancima na odgovarajućemu mjestu prema abecednome redu. Kategorija broja istaknuta je uz svaki toponim, a podatci o pripadnosti sklonidbenomu tipu i rodu navedeni su za jednorječne toponime, a izostaju kod višerječnih toponima. Iz onomastičke perspektive vrlo je korisno što su svi toponimi ubicirani na zemljovidu priloženome u trećoj cjelini knjige (i njegovim uvećanim sektorima A, B, C i D). Zbog toga je u natuknicama svaki toponim označen znakom →, slovnom oznakom zemljovida na kojemu je ucertan te brojem kojim je ubiciran (npr. **Hrùsta** *im.^{el} ž. jd.* top. naselje ispod *Gõrnjĕga Kràja* → D, 32). Ne izostaje ni relevantan podatak o tipu referenta na koji se ime odnosi. Pažljivijim proučavanjem toponimijske građe korisnik će uvidjeti da se na dio referenata odnosi više imena. U takvim slučajevima, svaki je toponimski lik naveden zasebno, a kod onoga rjeđega u uporabi donosi se uputnica »vidi:« (npr. **Potòk** *im.^a m.* vidi: **Dubrãĉina**; **Kukurùznã ĉĕsta** vidi: **Hrmentũnskã ĉĕsta**). Uz toponime nisu navođene reĉeniĉne potvrde.

U zasebnim natuknicama u rječniku također pronalazimo primjere drugih onimijskih kategorija iz kojih je moguće išĉitati mnogo izvanjeziĉnih podataka. Navedena osobna imena, koja beziznimno pripadaju svetaĉkomu sloju (**Isùs**, **Ivàn**, **Jõrjo**, **Jovàna**, **Jovanĭn**, **Jũrãj**, **Jũrĕ**, **Jũrja**, **Mãre**, **Marija**, **Miko**, **Mikùla**) te imena blagdana (**Àntõnja**, **Božĭĉ**, **Mãlã Gõspoja**, **Vĕlã Gõspoja**, **Kãndelõra**, **Tĕlova**, **Ùskrs**, **Vazãn**, **Mãli Vazãn**, **Vodokřšĉĕ**) i molitvi (**Oĉenàš**, **Vĕrovãnjĕ**, **Zdravomarija**, **Slavaðcu**) upućuju na vaŹnost religije u životima *Crkvĕniĉana* i *Crkvĕniškinja*. Iz popisa ojkonima (**Bonazãjĕr**, **Pũlj**, **Sĕlca**, **Svĕtã Jelĕna**, **Svĕti Jãkõv**), nesonima (**Škõlj**), horonima (**Hrvãĉkã**, **Kirĭja**, **Mĕrika**, **Šotovĕnto**, **Špãnja**, **Tãlija**, **Tĕplã Mĕrika**), etnika (**Bũnjĕvac**, **Grĭškinja**, **Istrijãn**, **Kĭrãc**, **Kirĭca**, **Pojĭdenac**, **Sĕlaškinja**, **Udrãmaljac**, **Udrãmãljka**, **Vřbniškinja**) te etnonima (**Afrikãn**, **Àrap**, **Cigãn**, **Cigãnka**, **Ĉĕh**, **Ĉozõt**, **Ĕnglezĭca**, **Frãncuzĭca**, **Holãndĕz**, **Ĭnglĕš**, **Krãnjãc**, **Mađãr/Mãjãr**, **Rũs**, **Sřb**, **Švabĭca**, **Švãbo**, **Žid**) jasno je da su navođeni oni uĉestaliji u svakodnevnome govoru, a ĉestoća njihove uporabe posljedica je posebne povezanosti s uŹim crikveniĉkim podruĉjem i Primorjem, svakodnevnih aktivnosti (posebice turizma) te zrcaljenja određenih ljudskih sudbina (emigracija).

Imajuĭi na umu koliko je u sadržajnome i metodološkome smislu sustavniji i doraðeniji od svojega prethodnika, *Crkveniškoga besedara*, kao i da je, popraĉen

vrlo detaljnom dijalektološkom studijom, zapravo mnogo više od rječnika, svaki bi korisnik mogao zaključiti da će *Rječnik crikveničkoga govora* biti dragocjen i neizostavan priručnik ponajprije svim čakavolozima i dijalektolozima, široj stručnoj publici, ali i svim Crikveničanima koji sa svakom od zapisanih riječi (i u svakoj od zapisanih riječi) žive.

Zajedno s drugim objavljenim djelima koja sadržavaju rječnike (glosare) čakavskih ekavskih govora različitoga tipa i opsega (npr. Turina i Šepić 1977³; Houtzagers 1985⁴; Milevoj 1992⁵; Kalsbeek 1998⁶; Milevoj 2006⁷; Mohorovičić-Maričin 2001⁸; Ivančić Dusper 2003⁹; Velčić 2003¹⁰; Klarić 2012¹¹ i sl.) doprinijet će upotpunjivanju mozaika čakavskoga (i općenito hrvatskoga) leksičkog blaga.

Zamišljajući jednu od autorica, gđu Đurđicu Ivančić Dusper, u neumornome, ustrajnome prikupljanju leksičke građe koje traje dvadeset četiri sata dnevno, opisanome u predgovoru, učeći od druge autorice, najbolje poznavateljice značajki crikveničkoga mjesnog govora, gđe Martine Bašić, te se prepoznajući u njihovim motivacijama, zaključujem ovaj prikaz. Svjestan da je proces prikupljanja i obrade dijalektne građe cjeloživotni projekt, autoricama najprije upućujem čestitku za ovo djelo, a na nju nadovezujem nadu u neku njihovu buduću suradnju.

Joža Horvat

---

³ Turina, Zvonimir; Šepić Tomin, Anton. 1977. *Rječnik izraza (područje Bakarca i Škrljeva)*. Rijeka.

⁴ Houtzagers, Peter. *The Čakavian dialect of Orlec on the island of Cres*. Rodopi. Amsterdam.

⁵ Milevoj, Marijan. ¹1992. *Gonan po nase: rječnik labinskog govora*. M. Milevoj. Pula.

⁶ Kalsbeek, Janneke. 1998. *The Čakavian Dialect of Orbančići near Žminj in Istria*. Rodopi. Amsterdam – Atlanta.

⁷ Milevoj, Marijan. ²2006. *Gonan po naše: rječnik labinske čakavice*. „Mathias Flacius”. Labin.

⁸ Mohorovičić-Maričin, Franjo. 2001. *Rječnik čakavskog govora Rukavca i bliže okolice*. „Adamić” – Katedra Čakavskog sabora. Rijeka – Opatija.

⁹ Ivančić-Dusper, Đurđica. 2003. *Crkveniški besedar*. „Adamić” – Ustanova u kulturi „Dr. Ivan Kostrenčić”. Rijeka – Crikvenica.

¹⁰ Velčić, Nikola. 2003. *Besedar bejske Tramuntane*. „Adamić” – Katedra Čakavskog sabora Cres-Lošinj – Tramuntana. Rijeka – Mali Lošinj – Beli.

¹¹ Klarić, Alvišana. 2012. *Govor Gračišća*. Matica hrvatska. Pazin.